

МІЖНАРОДНІ ТА ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПОЛІЦІЇ

Корженко О. М.

У статті проаналізовано міжнародні та європейські стандарти професійної діяльності поліції. Визначено, що питання реалізації таких стандартів в Україні стає все більше актуальним.

Встановлено, що зафіксовані в міжнародних та європейських актах стандарти професійної діяльності поліції застосовані в Україні з урахуванням особливостей її правоохоронної системи. Прийнятий у 2015 році Закон України «Про Національну поліцію» по своїй суті спрямований на формування правоохоронного органу європейського зразка. Положення закону в цілому узгоджуються зі системою міжнародних та європейських правових стандартів.

Аргументовано, що міжнародні та європейські стандарти професійної діяльності поліції мають стати основними в питанні забезпечення виконання Національною поліцією України стратегічних завдань, що на неї покладені українським суспільством. Наступним важливим аспектом є те що дотримання міжнародних та європейських стандартів професійної діяльності поліції сприяє формуванню в оточенні суспільної довіри до системи правоохоронних органів.

Проаналізовано наукові дослідження вчених щодо впровадження міжнародних та європейських стандартів професійної діяльності поліцейських у національну практику.

Відзначено що успішне виконання професійної діяльності поліції можливе за умови, якщо правоохоронні функції здійснюватимуть професіонали, фахівці стратегічного мислення і масштабного бачення.

Сформульовано висновки, в яких зазначено, що дотримання міжнародних та європейських стандартів поліцейськими демократичних країн світу і Європи сприятиме забезпеченню ефективності правоохоронної діяльності держави, чого вимагають міжнародні документи ООН та інституції ЄС і Ради Європи.

Ключові слова: міжнародні стандарти, європейські стандарти, професійна діяльність, поліція, поліція України.

Korzhenko O. M. International and European standards of professional police activity

The article analyses international and European standards of professional police activity. It was determined

that the issue of implementing such standards in Ukraine is becoming more and more relevant.

It was established that the standards of police professional activity recorded in international and European acts are applied in Ukraine, taking into account the peculiarities of its law enforcement system. The Law of Ukraine «On the National Police» adopted in 2015 is essentially aimed at the formation of a European-style law enforcement agency. The provisions of the law are generally consistent with the system of international and European legal standards.

It is argued that international and European standards of professional police activity should become the main ones in the issue of ensuring the National Police of Ukraine fulfils the strategic tasks assigned to it by Ukrainian society. The next important aspect is that compliance with international and European standards of professional police activity contributes to the formation of a vote of public confidence in the system of law enforcement agencies.

Scientific studies of scientists regarding the introduction of international and European standards of professional activity of police officers into national practice have been analysed.

It was noted that the successful performance of the professional activities of the police is possible on the condition that law enforcement functions are performed by professionals, specialists with strategic thinking and large-scale vision.

Conclusions are formulated, which state that the observance of international and European standards by the police of democratic countries of the world and Europe will contribute to ensuring the effectiveness of law enforcement activities of the state, which is required by international documents of the UN and the institutions of the EU and the Council of Europe.

Key words: international standards, European standards, professional activity, police, police of Ukraine.

Постановка проблеми. Зміст міжнародних та європейських стандартів професійної діяльності поліцейських свідчать про те, що сучасні держави прагнуть побудови цивілізованого суспільства. Серед правових цінностей, усвідомлених

більшістю людей у демократичних суспільствах, права і свободи людини залишаються найважливішими. Курс України на інтеграцію до Європейського Союзу зобов'язує її наблизити своє законодавство до європейських стандартів у різних сферах діяльності, в тому числі і в правоохоронній діяльності. Підвищенню рівня дотримання стандартів у поліцейській діяльності сприяє виконання Україною зобов'язань, передбачених Угодою про асоціацію між Україною та ЄС. Так, статтею 6 Угоди закріплюється, що Сторони співробітничать з метою забезпечення того, щоб їхня внутрішня політика ґрунтувалася на спільних для Сторін принципах, зокрема таких, як стабільність і дієвість демократичних інституцій, верховенство права та повага до прав людини і основоположних свобод [16]. Отже, проблема захисту прав людини є найбільш нагальною, як в національному, так і міжнародному праві.

Важливими суб'єктами забезпечення та захисту прав людини виступають правоохоронні органи, серед яких особливе місце займає поліція як структура, яка виконує правоохоронну та правозахисну функції. О. Банчук зазначає, що на відміну від інших елементів сектору юстиції, таких як суд, органи обвинувачення, міжнародне співтовариство не розробило щодо поліції такої великої кількості загально визнаних орієнтирів. Побудова і діяльність поліції, статус поліцейських засновуються переважно на історичних та національних традиціях кожної країни. Автор вважає, що фахівцям необхідно знати як міжнародні стандарти, так й зарубіжний досвід діяльності та реформування поліції [15, с. 6]. Тому підготовка висококваліфікованих фахівців нового покоління, що працюватимуть на благо України, є важливою складовою на шляху інтеграції до Європейського Союзу.

Стан дослідження проблеми. Важливість міжнародних та європейських стандартів у професійної діяльності поліцейських підтверджується й тим, що цю проблему досліджують багато українських та зарубіжних учених. Серед них: О. Банчук, К. Владовська, В. Глухверя, О. Комісаров, Л. Матвєєва, Р. Миронюк, Т. Мінка, О. Ульянов та багато інших. Традиційно під міжнародними стандартами професійної діяльності дослідники розуміють установлені міжнародно-правовими актами мінімальні вимоги, закріплені правовими нормами і принципами, яких зобов'язані дотримуватися у процесі законотворчої та правозастосовної діяльності всі держави.

Мета і завдання дослідження. Метою даної наукової роботи є визначення та розкриття

основних міжнародно-правових та європейських стандартів професійної діяльності поліцейських та їх значення у забезпеченні охорони прав і свобод людини, протидії злочинності, підтриманні публічної безпеки та порядку.

Виклад основного матеріалу. В основі комплексу міжнародних та європейських стандартів професійної діяльності поліцейських лежить принцип поваги до прав людини та основних свобод. Правові положення, що стосуються деталізації зазначеного принципу закріплені у міжнародних актах обов'язкового характеру та є центральною частиною системи європейських стандартів поліцейської діяльності. Комплементарна частина стандартів втілена в положеннях, що безпосередньо стосуються виконання правоохоронних функцій і містяться переважно в документах рекомендаційного характеру.

2 вересня 2015 року Кабінет Міністрів України своєю постановою № 641 створив центральний орган виконавчої влади - Національну поліцію України, яка підпорядковується Міністерству внутрішніх справ України. Кроком до змін у правовому регулюванні діяльності поліції з урахуванням всесвітніх стандартів є прийняття Закону України «Про Національну поліцію». Законом закріплюються базові положення про те, що поліція у своїй діяльності керується принципом верховенства права, який застосовується з урахуванням практики Європейського суду з прав людини [13]. У зв'язку з цим вивчення й дотримання міжнародних та європейських стандартів у сфері поліцейської діяльності є актуальною проблемою.

Міжнародні універсальні стандарти розробляються у межах Організації Об'єднаних Націй та інших міжнародних організацій. Основним документом, ухваленим Генеральною Асамблеєю ООН з питання дотримання прав людини у діяльності поліції є Кодекс поведінки службовців органів правопорядку, затверджений резолюцією № 34/169 від 17 грудня 1979 року. Приймавши цей документ, Генеральна Асамблея ООН звернулася до урядів країн з рекомендацією розглянути питання щодо його використання в рамках національного законодавства або практики як звід принципів, яких повинні дотримуватися службовці органів правопорядку. Кодекс визначає, що поведінка службовців органів правопорядку має відповідати таким правилам:

поважати і захищати людську гідність, підтримувати та захищати права людини стосовно всіх осіб;

застосовувати силу тільки в разі суворої необхідності і в обсязі, необхідному для виконання їх обов'язків;

зберігати в таємниці відомості конфіденційного характеру, за винятком випадків, коли виконання обов'язків або вимоги правосуддя суворо вимагають іншого. Проявляти обережність при збереженні та використанні інформації, яка відноситься до особистого життя інших осіб або може пошкодити їх інтересам і репутації;

не чинити, підбурювати або терпимо ставитися до катування або іншого жорстокого, нелюдського або такого, що принижує гідність, поводження або покарання, не виправдовувати їх винятковими обставинами або посиланнями на розпорядження вищих осіб;

забезпечувати цілковитий захист здоров'я затриманих ними осіб, вживати негайних заходів до надання медичної допомоги у разі необхідності;

не вчиняти жодних корупційних дій, всіляко перешкоджати і боротися з усіма такими діями та не здійснювати самому таких актів;

поважати право і Кодекс, докладати всі свої зусилля, щоб запобігати і всіляко перешкоджати всім їх порушенням.

Службовці органів правопорядку, які дотримуються положень Кодексу, заслуговують на повагу, повну підтримку і співпрацю суспільства та органу правопорядку [15, с. 8-12].

Економічна та Соціальна Рада ООН 24 травня 1989 року прийняла Керівні принципи ООН для ефективного впровадження Кодексу поведінки службовців органів правопорядку, в яких зазначається, що першорядне значення слід надавати відбору, навчанню та підготовці службовців органів правопорядку. У документі зазначено, що принципи, що містяться в Кодексі, мають відображатися в національному законодавстві, застосовуватися на практиці до всіх службовців з підтримання правопорядку, незалежно від їх відомчої належності. Усі службовці органів правопорядку та відповідні компетентні органи влади повинні мати текст Кодексу рідною мовою. Уряди держав інформують Генерального секретаря ООН через відповідні проміжки часу, але не рідше одного разу на п'ять років про ступінь здійснення Кодексу.

Восьмим Конгресом ООН з попередження злочинності та поводження з порушниками у вересні 1990 року прийнято «Основоположні принципи застосування сили та вогнепальної зброї службовцями органів правопорядку». В даному документі

зазначається, що службовці органів правопорядку при виконанні своїх обов'язків повинні, наскільки це можливо, застосовувати ненасильницькі засоби, перш ніж вдаватися до застосування сили і вогнепальної зброї. Вони можуть застосовувати силу і вогнепальну зброю тільки тоді, коли інші засоби є неефективними або не мають жодних шансів на досягнення бажаного результату. Щодо застосування зброї в зазначеному документі йдеться про те, що службовці органів правопорядку не повинні застосовувати вогнепальну зброю проти людей, за винятком самозахисту або захисту інших осіб від неминучої загрози смерті або серйозного травмування, для запобігання вчиненню особливо серйозного злочину, пов'язаного з серйозною загрозою життю, для арешту особи, яка становить таку загрозу та чинить опір їх наказам, або для запобігання їй втечі, і тільки тоді, коли менш рішучі заходи недостатні для досягнення цих цілей. За будь-яких обставин умисне застосування сили, що має смертельний наслідок, допустиме лише тоді, коли цього абсолютно неможливо уникнути з метою захисту життя [10, с. 12-15].

Катування є проблемою органів правопорядку будь-якої країни. Не виняток і Україна, де за поліцією стоїть значна частина випадків незаконного насилля та жорстокого поводження. Автори «Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання» дають визначення тому, що розуміється під терміном «катування», чого не знаходимо у більшості міжнародних договорів, у яких нормативно закріплено заборону катування. У конвенції «катування» означає будь-яку дію, якою будь-якій особі навмисне заподіюються сильний біль або страждання, фізичне чи моральне, щоб отримати від неї або від третьої особи відомості чи визнання, покарати її за дії, які вчинила вона або третя особа чи у вчиненні яких вона підозрюється, а також залякати чи примусити її або третю особу, чи з будь-якої причини, що ґрунтується на дискримінації будь-якого виду, коли такий біль або страждання заподіюються державними посадовими особами чи іншими особами, які виступають як офіційні, чи з їх підбурювання, чи з їх відома, чи за їх мовчазної згоди. В цей термін не включаються біль або страждання, що виникли внаслідок лише законних санкцій, невіддільні від цих санкцій чи спричиняються ними випадково [6]. Завданням сучасної держави є створення такої системи превенції та контролю, щоб катування стали

поодинокими випадками, що не мають системного характеру.

Положення щодо заборони катування міститься практично в усіх міжнародних договорах регіональних систем захисту прав людини, як, наприклад, Американська конвенція про права людини 1969 року (ст. 5), Арабська хартія прав людини 2004 року (ст. 8), Африканська хартія прав людини і народів 1981 року (ст. 5), Європейська Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (ст. 3). Українське законодавство також включає норми, що повністю забороняють катування в будь-якому його прояві.

Ядром регіональної системи захисту прав людини на теренах Європи є саме Європейська Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, яка стала основою функціонування механізму захисту прав людини в рамках Ради Європи.

Європейські стандарти професійної діяльності поліцейських це загальновізнана модель, що втілена в основоположних актах та рекомендаціях Європейського Союзу та Ради Європи і є прийнятною для реалізації у національній правовій системі держав. Прийнятий 23 лютого 2006 року Закон України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» у ст. 17 підтвердив обов'язок національних судів застосовувати при розгляді справ як Конвенцію, так і практику Суду як джерело права [12].

Так, в Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод чітко визначено перелік заборон при функціонуванні апарату державних органів, в тому числі органів поліції при здійсненні ними превентивної діяльності, так заборонено катування, приниження гідності, примушення до праці, окрім випадків передбачених законом, заборона дискримінації за будь-якою ознакою - статі, раси, кольору шкіри, мови, релігії, політичних чи інших переконань [5]. Заборона катувань набула статусу імперативної норми в праві та зазвичай застосовується в контекстах, у яких заборонена форма поведінки є результатом навмисно вчинених дій представників держави або органів державної влади. Переважна більшість злочинів, пов'язаних із застосуванням катувань та іншого неналежного поведінки, кваліфікуються як «Перевищення влади або службових повноважень працівником правоохоронного органу» [7]. З початком повномасштабного вторгнення проблема катування набуває особливої актуальності. Реалізація стандартів Конвенції ускладнена не лише традиційними труднощами розслідування

катування, які створювали правоохоронці, але й зміною соціального контексту в умовах повномасштабної війни. Національна поліція України, станом на 23 березня 2023 року, на деокупованих територіях виявила 52 місця незаконного тримання і катування громадян. Зокрема 27 катівень на Харківщині, 16 на Херсонщині, 3 на Київщині, по 2 на Сумщині і Миколаївщині, по 1 на Донеччині і Чернігівщині [4, с. 20].

При здійсненні професійної діяльності поліцейський повинен берегти в таємниці всю інформацію, що не підлягає розголошенню, повинен надавати медичну допомогу силами медиків всім, хто її потребує, навіть особам, що знаходяться під вартою, при застосуванні зброї додержуватись ясних і чітких інструкцій, встановлених законом.

Основні європейські стандарти діяльності поліції закріплені в Резолюції № 690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи «Декларація про поліцію» та Рекомендації Rec (2001) 10 Комітету Міністрів державам-учасницям Ради Європи «Про Європейський кодекс поліцейської етики».

Важливою для правових засад організації діяльності поліцейських є Резолюція № 690 (1979) Парламентської асамблеї Ради Європи «Декларація про поліцію» (прийнята в Страсбурзі 8 травня 1979 року на 31-й сесії Парламентської асамблеї Ради Європи), яка встановлює особисті принципи дії поліцейського при виконанні своїх обов'язків. Так в декларації зазначено, що поліцейський має діяти чесно, неупереджено із почуттям власної гідності, йому слід утримуватися від усіх видів корупції та рішуче протидіяти їм, він має діяти виключно в рамках закону і всі сили спрямовувати на захист суспільства від різноманітних правопорушень. Кожен поліцейський має проходити відповідну підготовку, враховуючи вивчення необхідних нормативних актів, інструкцій щодо соціальних проблем, демократичних свобод та інших фундаментальних основ. Особливо зазначено про заборону при різних обставинах будь-яких форм прояву нелюдського або принижуючого характеру, як страти, фізичне чи психологічне катування, тощо, навіть при наявності наказів вищих чинів, якщо вони є протиправними [2]. Зауважимо, що успішне реформування поліції можливе лише за умови, якщо правоохоронні функції здійснюватимуть професіонали, фахівці стратегічного мислення і масштабного бачення.

Важливими є положення Декларації РЄ № 690 «Про поліцію» (1979), які закріплюють дії держави та офіцерів поліції у випадку війни та окупації іноземною державою. Закріплюється, що

поліцейський продовжує виконувати свої завдання охорони громадян і майна під час війни і ворожої окупації в інтересах громадянського населення. Тому він не має статусу «учасника військових дій» і до нього не відносяться положення Третьої Женевської конвенції від 12 серпня 1949 року, що стосується поводження з військовополоненими [2].

Радою Європи розроблено стандарти щодо статусу поліції, поліцейських та порядку виконання ними повноважень. Так, основна вимога до статусу поліції полягає у тому, що поліція не є військовим формуванням, а службою, яка надає суспільству і окремим його представникам допомогу та послуги щодо забезпечення безпеки і правопорядку. Статус поліцейських характеризується тим, що вони є публічними службовцями, а не військовослужбовцями. Здійснення поліцейських повноважень, у тому числі застосування сили, засобів примусу і зброї поліцейськими повинно регулюватися законом і відповідати принципу пропорційності [15, с. 7]. Тобто поліція є не військовим формуванням, а службою, яка надає суспільству послуги по забезпеченню безпеки та правопорядку яка повинна бути незалежною від інших органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Наприкінці ХХ ст. Комітетом міністрів Європейського Союзу було створено Експертний комітет з поліцейської етики, діяльність якого сприяла розробці та прийняттю 19 вересня 2001 року Європейського кодексу поліцейської етики. У Європейському кодексі докладно роз'яснюються стандарти, яких має дотримуватися поліція в демократичному суспільстві. Метою розробки та прийняття Кодексу стало визначення єдиних європейських напрямів і принципів в області загальних цілей, функціонування та відповідальності поліції для забезпечення безпеки і дотримання прав людини в демократичних суспільствах, регульованих принципом верховенства права. Кодекс є комплексним документом, в якому зазначено важливі положення щодо професійної діяльності поліцейського, серед яких головними є вимоги до поліцейських поважати право на життя кожного, застосовувати силу тільки в разі суворої необхідності і тільки в обсязі, необхідному для досягнення легітимної мети [3, с. 44]. Головними принципами діяльності поліції визнаються - верховенство права, прозорість та підзвітність суспільству, якість професійної підготовки. В Кодексі також містяться положення щодо підбору та підготовки кадрів

для поліції. Визначено, що співробітники поліції, незалежно від їх рівня повинні набиратися на основі їх компетентності та професійного досвіду, які повинні бути зорієнтовані на цілі поліції. Процедура прийому на службу повинні бути засновані на об'єктивних і недискримінаційних критеріях, прийом повинен здійснюватися після необхідної перевірки кандидатур [3, с. 8]. Крім того, слід застосовувати політику набору чоловіків і жінок, що представляють різні складові суспільства, в тому числі етнічні меншини, так як кінцевою метою є такий склад співробітників поліції, який відображає те суспільство, на службі якого вони знаходяться [3, с. 8]. Таким чином, у Європейському кодексі закладено підґрунтя філософської концепції поліції демократичної держави, її цілі та правові основи, принципи діяльності поліції, роль у системі кримінальної юстиції, оптимальна організаційна структура.

Поліцейські організації багатьох країн Європи визнали положення Європейського кодексу поліцейської етики керівними стандартами своєї діяльності. Адже саме у ньому зазначається, що для повного забезпечення прав людини та її фундаментальних свобод необхідне мирне суспільство, де панує порядок та суспільний спокій [9, с. 9-10]. Європейський кодекс поліцейської етики це базовий документ, положення якого імplementовані в національне законодавство країн ЄС.

Розумінню і роз'ясненню стандартів професійної діяльності поліції сприяють підписані Верховним комісаром Організації з безпеки та співробітництва в Європі у справах національних меншин «Рекомендації з питань поліцейської діяльності в багатонаціональному суспільстві». В рекомендаціях зазначається, що перед поліцією повинно бути поставлено завдання вироблення методів і практики взаємодії та співробітництва з меншинами, а також спільного створення атмосфери довіри. Ефективна поліцейська діяльність у демократичному суспільстві повинна ґрунтуватися не на залякуванні, а на консенсусі, а держави повинні створити національні структури, здатні надавати послуги у підтримці жертв злочинів на місцях, а також забезпечити доступ до таких служб підтримки і їх придатність для потреб усіх етнічних груп [14, с. 43].

Вітчизняні дослідники підкреслюють, що у національній практиці щодо дотримання працівниками Національної поліції України міжнародних стандартів прав людини простежуються певні проблеми. Так, перевищення працівниками своїх повноважень призводить до таких порушень, як

завідомо незаконні затримання, привід, домашній арешт або тримання під вартою, незаконне позбавлення волі або викрадення людини та ін. [1, с. 9].

За результатами соціологічного опитування, проведеного соціологічною службою Центру Разумкова у січні 2024 року, рівень довіри до Національній поліції України складає 58% [11]. Співпраця та взаємодія органів поліції з організаціями громадянського суспільства, волонтерськими рухами, місцевими органами влади і громадянами дозволить успішно запобігати правопорушенням, а відповідно й підвищить відчуття безпеки і захищеності громадян.

Підкреслимо, що формування професійно-правової культури працівників правоохоронних органів слід розглядати як одну з найважливіших передумов формування правової держави, як чинник посилення боротьби зі злочинністю. Гуманізація, що стала основним пріоритетом у сфері протидії злочинності, зумовлює перегляд підходів, стереотипів, форм і методів діяльності працівників поліції та вироблення ефективних засобів їх правового виховання [8, с. 142]. Професійно-правова культура поліцейського має підґрунтям правові цінності і всевітні правові стандарти, що визначають формування моделей поведінки та стилю роботи у процесі реалізації поліцейськими своїх посадових обов'язків.

Висновки. Міжнародні та європейські стандарти професійної діяльності поліції сприяють: забезпеченню прав і свобод людини у процесі здійснення поліцейської діяльності; активізують міжнародне співробітництво поліцейських органів у боротьбі зі злочинністю; сприяють удосконаленню національних правових систем регулювання поліцейської діяльності; сприяють підвищенню ступеня ефективності поліцейської діяльності та зміцненню авторитету правоохоронних органів; впливають на зміст поліцейської діяльності в демократичних європейських державах.

Реалізація зазначених положень сприятиме формуванню високого рівня культури і професіоналізму поліцейських, підвищенню якості обслуговування населення, ефективності професійної діяльності, підвищенню рівня довіри до поліцейських. Всебічне втілення таких стандартів у життя в контексті правоохоронної реформи в Україні залишається актуальним та має важливе значення для забезпечення ефективності правової діяльності, поступального демократичного розвитку держави на шляху захисту прав

і свобод людини, утвердження принципу людиноцентризму та побудови правової, незалежної держави.

Література

1. Владовська К., Морщук Т. Дотримання міжнародних стандартів прав людини працівниками Національної поліції України. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. Юридичні науки*. 2019 Вип. 4. С. 1-12. file:///C:/Users/Home/Downloads/300-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-914-1-10-20200522%20(3).pdf

2. Декларація про поліцію: Резолюція 31-ої сесії Парламентської асамблеї Ради Європи від 08 травня 1979 року № 690 (м. Страсбург). URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/159808__159808

3. Європейський кодекс поліцейської етики: Рекомендація (2001) 10, ухвалена Комітетом міністрів Ради Європи 19 вересня 2001 р. та Пояснювальний меморандум. 58 с. URL: https://hrea.org/wp-content/uploads/2021/02/Recommendation-Rec200110_European-Code-of-Police-Ethics_Ukrainian.pdf

4. Каткування та жорстоке поводження з цивільним населенням на українських територіях, які перебували під російською окупацією (на прикладі Київської, Харківської та Херсонської областей): аналітичний звіт / Б. Петруньок, О. Гнатюк, Т. Печончик; Центр прав людини ZMINA. Київ, 2023. 64 с.

5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод (з протоколами) (Європейська конвенція з прав людини) від 04.11.1950: ратифіковано Законом № 475/97-ВР від 17.07.97 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text

6. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання, ратифікована Україною 26.01.1987 року:

7. Кримінальний кодекс України: Закон України № 2341-III, від 5 квітня 2001 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

8. Матвєєва Л.Г. Професійно-правова культура працівників ОВС в перехідний період. Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави. О.: ОДУВС, 2015. С. 142-143.

9. Науково-практичний коментар Закону України «Про Національну поліцію» / Кол. авт. (Глуховець В.А., Миронюк Р.В., Комісаров О.Г. та інші); кер. авт. кол. д.ю.н., доц. Т.П. Мінка. Дніпро: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 480 с.

10. Основоположні принципи застосування сили та вогнепальної зброї службовцями органів правопорядку: прийнята восьмим Конгресом ООН з попередження злочинності та поведження з порушниками, Гавана, Куба, 27 серпня - 7 вересня 1990 року. / Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство. За заг. редакцією О.А. Банчука. К.: Москаленко О.М., 2013. С. 12-15.

11. Оцінка громадянами ситуації в країні та дій влади. Довіра до соціальних інститутів, політиків, посадовців та громадських діячів (січень 2024 р.) Центр Разумкова: URL: <https://razumkov.org.ua/napriamky/sotsiologichni-doslidzhennia/otsinka-gromadianamy-sytuatsii-v-kraini-ta-dii-vlady-dovira-do-sotsialnykh-institutiv-politykiv-posadovtsiv-ta-gromadskykh-diiachiv-sichen-2024r>

12. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України № 3477-IV від 23 лютого 2006 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15#Text>

13. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>

14. Рекомендації з питань поліцейської діяльності в багатонаціональному суспільстві. Органі-

зація з безпеки та співробітництва в Європі; Верховний комісар у справах національних меншин. 2006. 48 с. URL: <https://www.osce.org/files/f/documents/a/4/32236.pdf>

15. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / За заг. редакцією О.А. Банчука. К.: Москаленко О.М., 2013. 588 с.

16. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

17. Ульянов О.І. Нормативно-правове регулювання застосування поліцейських заходів примусу та вогнепальної зброї працівниками національної поліції України. Підготовка поліцейських в умовах реформування системи МВС України. Харків, 2018. С. 36-40.

*Корженко О. М.,
ад'юнкт кафедри теорії та історії
держави і права
Одеського державного університету
внутрішніх справ*